

ÚTI JELENTÉS

a 2010. június 16-19. közötti bilbaói nemzetközi konferenciáról

Idén ünnepelte megalakulásának 10. évfordulóját az *European Forum for Restorative Justice*. Az európai ernyőszervezet, amely az áldozatvédelem és a helyreállító igazságszolgáltatás kérdéseit helyezi tevékenysége középpontjába, hatodik konferenciáját tartotta 2010. június 16. és 19-e között Bilbaóban, „*Doing restorative justice in Europe. Established practices and innovative programmes*” címmel.

A konferencia három oldalról járta körül a resztoratív igazságszolgáltatás kérdéseit. A fő témák: 1. a gyakorlati munka kérdései (mediátorok, facilitátorok), helyreállító igazságszolgáltatás a különböző országokban, 2. Kooperáció a jogi szakmákkal – a beavatkozás növelése a bírák, ügyészek és rendőrök számára, 3. Konferencia modell. A helyreállító igazságszolgáltatás útja Európában.

A konferencia szervezői interaktivitásra törekedtek. Így a plenáris ülések mellett, workshopokon, egyszerre 6-7 ülésen, ismerhette meg a 300 résztvevő a helyreállító igazságszolgáltatás legújabb eredményeit, nemzetközi gyakorlatait.

A nyitó előadást *Howard Zehr* tartotta a helyreállító igazságszolgáltatás gyakorlatának elmúlt harminc évéről, illetve arról, hogy az áldozat és az ő igényei középpontba helyezésére milyen komoly hangsúlyt kell(ene) fektetni. Hangsúlyozta, hogy a resztoratív elvek érvényre juttatása nem járhat azzal, hogy az áldozatra mindenáron erőltetik a jóvátétel/megbékélés elfogadását, és ezzel ismételten viktimizálják az eljáró hatóságok.

A konferencia első napján többek között megismerhettünk egy skót kutatást, amely a korai beavatkozást mint a prevenció eszközét állította előtérbe. A skót iskolák többségében a resztoratív szemléletet igyekeznek a tanárokkal, dolgozókkal megismertetni, és konfliktusok esetén alkalmazni. Hangsúlyozták ugyanakkor, hogy a program hatékonyságát nagyban befolyásolja az is, hogy a legtöbb skót iskolában számos „pozitív viselkedési” (Positive Behaviour Programmes) program található, így nem teljesen egyértelmű, hogy a resztoratív szemléletű képzések azok, amelyek a valóban kimutatható javulást előidézték.

Megismerhettük a szerb antidiszkriminációs törvény bevezetésével egy időben zajló, a helyreállító igazságszolgáltatás elemeit tartalmazó technikák hatékonyságát, illetve a felmerülő problémákat is („Alternative Dispute Resolution Techniques”). A konferencián a gyakorlatorientáltság komoly szerepet kapott: a belga Suggnome nevű mediációval foglalkozó szervezet egyik gyakorló mediátora hívta fel a figyelmet arra, hogy milyen módon kell a nyelvi/ értelmi kézségekkel kevésbé rendelkező felek esetében a direkt, illetve indirekt mediációt előkészíteni, a felmerülő problémákat megoldani.

Anniek Gielen Belgiumból bemutatott egy nemzetközi projektet, amely a helyreállító igazságszolgáltatás és a bűnmegelőzés kapcsolódási pontjait, elméleti, gyakorlati és politikai szinteken vizsgálja, kiemelve, hogy egy integrált szociálpolitika, amely resztoratív eszközökkel is dolgozik, jó kiegészítője lehet a bűnmegelőzésnek.

Brunilda Pali előadásában megismerhettük, hogyan lehet a helyreállító igazságszolgáltatás társadalmi támogatását erősíteni, milyen módon kell a médiát ebbe bevonni, sőt a média használatához egy kézikönyvet is elkészítettek, amely hasznos tanácsokkal szolgál.

A második napon az Európai Biztonság „*Criminal Justice 2008 program*” keretében elnyert MEREPS projekt eredményeiről külön workshopot tartottunk. Ebben bemutattuk az első év eredményeit. Beszámoltunk az OKRI által két magyar büntetés-végrehajtási intézetben (Tököl,

Balassagyarmat) végzett empirikus kutatásról. Az első megállapítások ismertetése során, elsőként a nemzetközi szakirodalomban, felvázoltuk a büntetőjogi mediáció két formájának (ítélet előtti és utáni) definícióját, főbb jellegzetességeit és elhatároló ismérveit, és azokat a pontokat, ahol a börtön mediáció lényegesebben nehezen működhet, ezért fokozott beavatkozás/támogatást igényel. A workshopon részt vett és előadott a konzorcium vezetője is, és végezetül egy belga mediátor - *Els Gossens* - ismertetett egy, a Belgiumban már jól működő börtön mediációs projektet, és egy annak keretében zajló konkrét mediációs esetet is (egy emberölés miatt elítélt családfő, valamint meggyilkolt feleségének édesanyja között). Az esetismertetés megrázó és egyben meggyőző volt. A workshopon jelentős számú érdeklődő vett részt, és számos kérdés merült fel ebben, a még külföldön is gyermekcipőben járó témában. Ugyanezen a napon hallgathattuk meg Christina Pelikan előadását az osztrák Neustart Egyesület mediációs munkájáról, amely igen vitatott területen, a családon belüli erőszak eseteiben közvetít a felek között.

A második nap délutánján tartott előadást *Joanna Shapland* (UK), aki prezentációjában bemutatta a Fórum támogatásával végzett kutatását és értékelését a világ konferencia modelljeiről. Az értékelés során hangsúlyozta az összehasonlíthatóság problémáját, amit az okoz, hogy a modelleket eltérő jogrendszerekben, eltérő kontextusban alkalmazzák. Az azonban nyilvánvaló, hogy amíg a face to face mediáció az európai országokra jellemző, addig a konferencia megoldások az angolszász jogrendszerekben alkalmazott inkább. Miközben a helyreállító igazságszolgáltatási megoldások igen eltérőek a különböző területeken ideológiájukat, lefolyásukat és kimenetelüket tekintve is, fő céljuk közös: a probléma megoldása, az áldozat támogatása, a megelőzés (visszaeséstől), és az elkövető integrálása a közösségbe, társadalomba. A kutatás részletes ismertetése a www.justice.org.uk brit kormányzati portálon található.

Szintén délután a közösség és a szélesebb társadalmi közeg valamint a helyreállító igazságszolgáltatás kapcsolatát mutatta be *Keb Webster*, aki trénerként és tanácsadóként dolgozik az Egyesült Királyságban az ún. Youth Offenders Team-eknél, valamint a rendőrségnél resztoratív eljárások kifejlesztése érdekében. A resztoratív eszme szélesedéséről és terjedéséről tartott előadást *Martin Wright* is, aki az Európai Fórum egyik alapítója, és a resztoratív szemlélet egyik világszerte ismert képviselője.

A konferencia utolsó napja az összegzések jegyében telt. *Otmar Hagemann* Németországból elemezte, hogy mely esetekben alkalmasabb a tettes-áldozat egyezség, és mely esetekben a konferencia modell, amely az érintettek szélesebb körét (például az elkövető illetve a sértett rokonai, barátai, szomszédjai, valamint más segítők, akár rendőr, szociális munkás, egyéb személy) vonja be a konfliktus megoldásába. A sértett számára legalkalmasabb helyreállító igazságszolgáltatási modellt, illetve az RJ számára „ideális sértettet” mutatta be *Michael Kilchling*, a freiburgi Max Planck Intézet munkatársa. Az utolsó nap végén *Ivo Arsten*, az Európai Fórum elnöke számolt be a Fórum elmúlt 10 évének eredményeiről.

A konferencia jó lehetőséget biztosított arra, hogy a nemzetközi kapcsolatainkat erősítsük, újakat kialakítsunk, jövőbeni közös, nemzetközi együttműködéseket alapozzunk meg.

Budapest, 2010. június 23.

Dr. Barabás A. Tünde és Dr. Windt Szandra